

PROF. DR. ABİT YAŞAR KOÇAK HAYATI VE ESERLERİ

İbrahim ŞABAN*

Öz: 18 Mart 1948 tarihinde Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde doğan Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Arap-Fars Filolojisi bölümünü kazanır. 1973 yılında bu bölümden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesin'e Yazma Eserlerden sorumlu memur olarak atanır. 1978 yılında Suudi Arabistan'a gider ve yaklaşık 15 yıl Mekke Ummu'l-Kura Üniversitesi'nde çalıştıktan sonra Türkiye'ye döner ve lisans okuduğu İstanbul Üniversitesinde 27 Nisan 1994 yılından 18 Mart 2015 yılına kadar akademisyenlik yapar. Biz bu çalışmamızda, İstanbul Üniversitesi'nde çalıştığı müddet içerisinde birçok öğrenci yetiştirip, bilimsel makale ve kitaplar kaleme alan Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK'ın hayatını ve eserlerini ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Abit, Yaşar, Koçak, hayatı, eserleri.

PROF. DR. ABİT YAŞAR KOÇAK HIS BIOGRAPHY AND WORKS

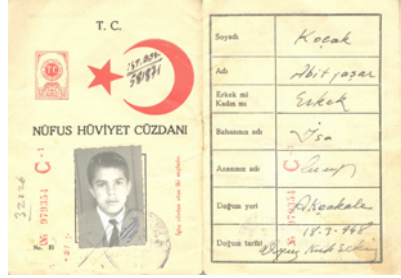
Abstract: Prof. Dr. Abit YASAR KOCAK who was born in 18 March 1948 in Akcakale, the town of Sanliurfa, in 1968 enrolled in the department of Arab-Persian Philology in Istanbul University. After graduating from the Istanbul University he was appointed as a manuscripts expert of Istanbul University Central Library. In 1978 he went to Saudi Arabia and returned to Turkey after he had worked about 15 years at Mecca Umm al-Qura University. After he returned to Turkey, he had worked in Istanbul University from 27 April 1994 until 18 March 2015 as an academic staff. In this study, we will discuss the biography and Works of Prof. Dr. Abit Yasar KOCAK who taught many students and wrote scientific articles and books.

Keywords: Abit, Yasar, Kocak, biography, works.

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (ibrahimsaban@hotmail.com).

Giriş

Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, 18 Mart 1948 tarihinde Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde doğdu. Annesi Luup KOÇAK ev hanımı, babası İsa KOÇAK Devlet Demir Yolları'ndan emekli olmuş bir memurdu. Abit Yaşar KOÇAK'ın altısı kız, biri erkek olmak üzere yedi kardeşi vardır. Bu bereketli aile içerisinde okuyup Arap Dili ve Edebiyatı Profesörü olmuş ve çok sayıda öğrencinin yetişmesine katkıda bulunmuş tek kişidir.

Abit Yaşar KOÇAK'ın Nüfus Cüzdanı

İlkokulu Şanlıurfa Akçakale İlkokulu'nda (1955-1960), Ortaokulu Akçakale Ortaokulu'nda (1960-1963), Liseyi ise bir yıl ağır zatürre hastalandığından dolayı bir yıl gecikmeli olarak Şanlıurfa Lisesi'nde (1963-1968) tamamladı. Liseyi bitirdiği yıl, üniversite sınavlarına girip İstanbul Üniversitesi Arap-Fars Filolojisi'ni kazandı. Arap-Fars Filolojisi'nden Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalından da sertifika olarak 1973 yılında mezun oldu.

Abit Yaşar KOÇAK'ın Lisans Diploması

Üniversiteden mezun olduğu yıl 1 Temmuz 1973 tarihinde İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'ne Yazma Eserlerden sorumlu memur olarak atandı. Buradaki görevinin 5. Yılında Suudi Arabistan'ın Mekke Şehrinde bulunan Ummu'l-Kura Üniversitesi'nden dil bursu kazandı. Bunun üzerine Arap dili becerilerini geliştirip bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere maaşlı izinli olarak 23 Ocak 1978 yılında Suudi Arabistan'a gitti.

Abit Yaşar Koçak, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesindeki odasında otururken (24 Ocak 1975)

Mekke Ummu'l-Kura Üniversitesi'nin İslami Bilimler Fakültesi'nin Yabancılar Arapça Öğretim Merkezi'nde 2 yıl Arapça öğrenimi gördü. Arapça öğrenimi sırasında da aynı üniversitenin İlmi Araştırmalar Enstitüsü'nün Yazma Eserler Bölümü'nde yarı zamanlı öğrenci statüsünde çalıştı.

2 yıllık Arapça öğrenimi sonunda, Mekke Ummu'l-Kura Üniversitesi, Abit Yaşar KOÇAK'a İlmî Araştırmalar Enstitüsü'nde tam zamanlı çalışma teklifinde bulundu. Kendisi de bu teklifi kabul ederek Ummu'l-Kura Üniversitesi ile sözleşme imzaladı ve bu birimde 2 Eylül 1992 yılına kadar yaklaşık 15 yıl çalıştı.

Bu birimde çalıştığı süre içerisinde aynı üniversitenin İslami Bilimler Fakültesi'nin Yabancılar Arapça Öğretim Merkezi'nde haftada 6 saat Arapça dersleri

Mekke Ummu'l-kura Üniversitesi İlmî Araştırmalar Enstitüsü'nde mesai arkadaşlarıyla (22 Şubat 1993)

verdi. Verdiği dersin ismi ise “el-Kırâ'atu ve'l-kıssa-tu=Hikâye Okumaları” idi. Görev yaptığı İlmî Araştırmalar Enstitüsü'nde Arap dünyasının yazmalar ve edisyon kritik alanında uzman olan bilim adamlarına asistanlık yaparak bu alandaki bilgisini geliştirmiştir.

Suudi Arabistan'da bulunduğu ilk 4 yıl boyunca maaşlı izinli sayılan Abit Yaşar KOÇAK, Ekim 1981'de İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'ndeki Yazma Eserlerden sorumlu memurluktan istifa etti. Yine Suudi Arabistan'da iken o dönemde İstanbul Üniversitesi'nde yüksek lisans programı uygulaması olmadığından ve lisans mezunlarının direkt doktora başvurabildiklerinden dolayı Abit Yaşar KOÇAK da İstanbul Üniversitesi Arap-Fars Filolojisi Doktora programına yüksek

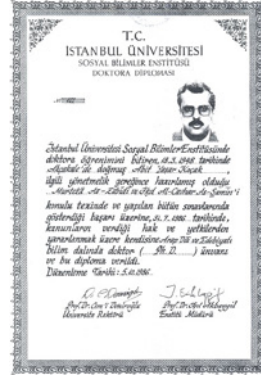

Abit Yaşar KOÇAK'ın Mekke Üniversitesi İlmî Araştırmalar Merkezinde çalıştığını gösteren belge

lisans yapmadan başvurdu. Prof. Dr. Nihad Mazlum ÇETİN danışmanlığında hazırladığı “al- Murtaza al-Zabîdî ve ‘İkd al-cavhar al-samîn’i” adlı doktora tezini 31 Temmuz 1986 tarihinde Prof. Dr. Nihad M. ÇETİN, Prof. Dr. Ali ALPASLAN, Prof. Dr. Nazif HOCA, Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT ve Yrd. Doç. Dr. Tevfik Rüştü TOPUZOĞLU'ndan oluşan jüri üyeleri huzurunda başarıyla savunup Doktora payesini almaya hak kazanmıştır.

Abit yaşar KOÇAK, sağdan sola Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT, Prof. Dr. Nazif HOCA, Prof. Dr. Nihad M. ÇETİN, Prof. Dr. Ali ALPASLAN ve Yrd. Doç. Dr. Tevfik Rüşti TOPUZOĞLU'ndan oluşan jüri üyeleri huzurunda Doktora Tezini savunurken (31 Temmuz 1986)

Doktora Diploması

1990 yılında Ortadoğu'da patlak veren Körfez savaşı sebebiyle ve o yıllarda Türkiye'de açılmaya başlayan ilahiyat fakültelerinde görev alma düşüncesiyle 30 Temmuz 1993 yılında Mekke Ummu'l-Kura Üniversitesi'ndeki görevinden istifa edip Türkiye'ye kesin dönüş yaptı. Kesin dönüşten 9 ay sonra 27 Nisan 1994 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'ne okutman olarak atandı.

Ancak eğitim-öğretim dönemi başladıktan sonra atandığı için 1994-1995 Eğitim öğretim yılı başlangıcına kadar Şarkiyat Araştırma Merkezi'nde görev yaptı. 1994-1995 eğitim öğretim yılında Fars Dili ve Edebiyatı ile Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarında Arapça dersleri verdi. 1 yıl sonra aynı bölümün Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda da Arapça dersler vermeye başladı. Fakülte'deki derslerinin yanı sıra hafta sonları da Suudi Arabistan Elçiliğine bağlı Suudi Arabistan-Türk Dostluk Derneği'nde yaklaşık olarak 4 yıl kadar Arapça dersler verdi (1994-1998).

Kan bağışı nedeniyle Suud Kralı tarafından verilen 3. Derece Devlet Madalya belgesi

Okutmanlık yaptığı süre zarfında ilmi çalışmalarına da devam etmiş ve 1998 yılında doçentlik unvanını almak için Yüksek Öğretim Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'na çalışmalarını sunarak başvurdu. Aynı yıl girdiği Doçentlik sınavında başarılı olan Dr. Abit Yaşar KOÇAK'a, 5 Kasım 1998 tarihinde Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Üniversite Doçenti unvanı ve yetkisi verilmiştir. 16 Temmuz 2003 tarihinde de doçentlik kadrosuna atanmıştır.

Abit Yaşar KOÇAK'ın Doçentlik Belgesi

Doç. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, doçentlik sonrası 5 yıllık zorunlu bekleme süresini de tamamlamış olduğundan 16 Kasım 2005 tarihinde açık bulunan 1. Derece profesörlük kadrosuna atanmıştır.

22 Şubat 2007 tarihinde emekliye ayrılan Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT'tan boşalan Şarkiyat Araştırma Merkezi Müdürlüğüne atandı. 6 yıl sürdürdüğü bu görevinden Şubat 2012'de ayrıldı. Merkez müdürlüğü yaptığı süre içerisinde birçok faaliyet gerçekleştirmiştir. Bunlar arasında;

Abit Yaşar KOÇAK,
Şarkiyat Araştırma Merkezi'nde

17 Ağustos 1999 depremi dolayısıyla Şarkiyat Araştırma Merkezi'nin içerisinde bulunduğu Nadir Eserler Kütüphanesi binasının hasar görmesi üzerine Merkezin içerisinde yer alan eserler kolilenerak Edebiyat Fakültesi bodrumunda bir depoya taşınmıştı. Kütüphanenin depreme karşı güçlendirilip restore edilmesi üzerine Fakülte dekanı Prof. Dr. A. Korkut TUNA, Edebiyat Fakültesi'ndeki Şarkiyat Araştırma Merkezi'ne ait eserlerin Nadir Eserler Kütüphanesi içerisindeki yerine tekrar taşınmasını istemiştir. Bunun üzerine Merkez müdürü Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, tamamen kişisel çabasıyla büyük bir gayret ve öz veri gösterip yarı zamanlı öğrencilerden de yardım alarak fakültedeki eserlerin güçlendirilip restore edilmiş Şarkiyat Araştırma Merkezine taşınmasını ve merkezin yeniden düzenlenmesini sağlamıştır.

Şarkiyat Araştırma Merkezi'ne taşınan eserlerin bir bölümünün fişlenerek üniversitenin belirlemiş olduğu UFUK programı kapsamında bilgisayar ortamına aktarılmasını sağladı.

1956 yılından itibaren aralıklarla 7 sayısı yayınlanıp 1972 yılında yayını duran ve Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT'ın Merkez müdürlüğü sırasında 1998 yılında 8. Sayısı yayınlanan Şarkiyat Mecmuası, yine Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT'ın Merkez müdürlüğü sırasında 2006 yılında tekrar yayın hayatına hakemli olarak başlamıştır. Prof. Dr. Ahmet Suphi FURAT'ın Merkez müdürlüğü süresince 9. Sayısı yayınlanan Şarkiyat Mecmuası'nın Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK'ın Merkez müdürlüğü süresince yılda iki defa düzenli olarak uluslararası hakemli yayınlanması ve bazı indekslerce taranması sağlanmıştır. Şubat 2007 tarihinden emekli olduğu 18 Mart 2015 tarihine kadar sürdürdüğü Şarkiyat Mecmuası Sorumluluğu süresince Şarkiyat Mecmuası'nın toplam 18 sayısı (10-27 sayılar) yayınlanmıştır.

2'si kız, 2'si erkek olmak üzere 4 çocuk ve yine 2'si kız, 2'si erkek olmak üzere 4 torunu olan Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, akademik hayatı boyunca birçok kitap ve makale kaleme almış pek çok tez yönetmiştir. Bunlar arasında;

Kitapları

1- **Ref'û'l- hicâb 'an tenbîhi'l- kuttâb, li Ebî Ca'fer er- Ru'aynî, nşr. Dr. Abit Yaşar Koçak, Dâru't- turâs, Makkah, 2001:** Eser, İbn Câbir el-Hevârî'nin (ض) ile (ظ) harfleri arasındaki kullanım farklarını içeren 121 beyitlik kasidesine, arkadaşı olan er-Ru'eynî'nin dil ve gramer bakımından açıklamalarını içermektedir. Prof. Dr. Abit Yaşar KOÇAK, müellif nüshası olan bu tek nüsha yazma eseri, edisyon kritiğini yaparak bilim dünyasına kazandırmıştır.

2- **Handbook of Arabic Dictionaries, A.Yaşar Koçak, -1.Aufl.- Berlin: Schiller, 2002:** Arapça Sözlüklerin ortaya çıkması, gelişmesi ve belli başlı sözlük ekolleri hakkında bilgiler içeren İngilizce yazılmış bir eserdir.

3- **Arapça İmlâ Kaideleri ve Yazı İşaretleri, A.Yaşar Koçak, Gonca Yayınları, İstanbul, 1994:** Arapça yazımında karşılaşılan zorlukları gidermek için kaleme alınmış yazım kurallarını ihtiva eden bir eserdir.

4- **Arapça Modern Metinler, Hüseyin Yazıcı- A.Yaşar Koçak- Abdullah Kızılcık, Çantay Kitabevi, 2000:** Öğrencilerin farklı alanlarda ve seviyelerde okuma ve anlama becerilerini geliştirmek için kaleme alınmış bir eserdir.

5- **Tüm Yönleriyle Telaffuzlu Arapça Konuşma, Hüseyin Yazıcı- A.Yaşar Koçak, Deniz Kitabevi, 2000:** Öğrencilerin Arapça konuşma becerilerini geliştirmeleri için çeşitli konu ve diyalogları içeren bir çalışmadır.

6- **Arapça Sözlükler ve Özellikleri, A.Yaşar Koçak, Akademya Yayımcılık, İstanbul, 2001:** Arapça Sözlüklerin ortaya çıkması, gelişmesi ve belli başlı sözlük ekolleri hakkında bilgiler içeren bir eserdir.

7- **Arap Edebiyatı Temel Kaynakları ve Araştırmada Usûl Hakkında Bazı Notlar, A.Yaşar Koçak, Akademya Yayımcılık, İstanbul, 2001:** Arap Dili ve Edebiyatı alanında yüksek lisans ve doktora yapan öğrenciler ile bu alandaki diğer araştırmacılara yardımcı olması için hazırlanmış klasik kaynakları ve araştırma metodlarını içeren bir kitaptır.

8- **Arapça Okuma Yazma, A.Yaşar Koçak, Akademya Yayımcılık, İstanbul, 2003:** Arapçayı yeni öğrenenler için Arapça yazma kurallarını ve sonunda basit kısa okuma parçaları ihtiva eden bir kitaptır.

9- **Arapça Sarf ve Nahivde Hemze, A.Yaşar Koçak, İstanbul, 2004. (Profesörlük Çalışması):** Yazım ve kullanımında zorluklarla karşılaşılan Arapçanın ilk harfi hemzenin (ء) sarf ve nahiv ilimlerindeki farklı kullanım şekillerini örnekleriyle açıklayan bir çalışmadır.

10- **Fotoğraflarla Kültür Başkenti İstanbul: II. Abdulhamit İstanbul'undan 21. Yüzyıla, Abit Yaşar KOÇAK, Yasemen AKÇAY, Atilla BEŞLİ, Zekiye ERASLAN, İstanbul 2010:** Eserde, Yıldız Sarayı Kütüphanesi bünyesinde 36 bini aşkın fotoğraf barındıran 911 albümlük bir koleksiyondan seçilmiş İstanbul'a dair zengin görsel belgeler, bugünkü durumlarıyla karşılaştırılarak bunların tarihsel süreçleri anlatılmıştır.

11- **Sultan II. Abdulhamit Devri Harita ve Planlarında İstanbul, Abit Yaşar KOÇAK, Cezmi ERASLAN, Yasemen AKÇAY, Atilla BEŞLİ, Zekiye ERASLAN, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2013:** Sultan II. Abdulhamit döneminde İstanbul'un topografik ve demografik yapısı hakkında birçok ayrıntıyı ve Sultan II. Abdulhamit'in bu konudaki bilinmeyen yönlerini ortaya koyan bir çalışmadır.

Makaleleri

1- 'Some notes of Iqbal On Arabic Poetry', Abid Yashar Kodjak, Iqbal (Quarterly Journal of the Bazm-i Iqbal), Volume 49, July- October 2002, No: 3,4,p. 198- 206.

2- "Kadın Düşmanı", Mihail Nu'ayme (kısa öykü), çev. A.Yaşar Koçak, Adam Öykü, Temmuz- Ağustos, 2000, sayı: 29, s. 23-27

3- “Mekke-i Mükerreme Şahıs Kütüphaneleri”, Şarkiyat Mecmuası, İstanbul, 1998, sayı: VIII, s. 267-283.

4- “Endülüslü Dilci er- Ru’aynî ve Eserleri”, Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi), Ankara, Yaz 2001, sayı: II, s.39-54.

5- “Endülüs Muvaşşahaları”, Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi), Ankara, Güz 2001, sayı: III, s. 111-118.

6- el- Murtada ez- Zebîdî”, Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi), Ankara, Yaz 2002, sayı: VI, s. 101-114.

7- Şair Cariyeler (Abbasi Dönemi), A.Yaşar Koçak, Şarkiyat Mecmuası, İstanbul, 2007, sayı: IX, s. 35-44.

Uluslararası Bildirileri

1- “Tercemeha-yi Turki-yi Mesnevi-yi Mevlevi=Mesneviye Yapılan Türkçe Tercümeleler”, IV. İran ve Dünya İşbirliği Sempozyumu, Tahran 8-12 Mayıs 2006.

2- “İshâmu’l-‘ulemâi’l-‘Osmânîyîn fi’l-luğati’l-‘Arabîyeti 1495-1591=Osmanlı Âlimlerinin Arap Diline Katkıları”, III. Uluslararası Arap Dili Kongresi, Birleşik Arap Emirlikleri Dubai, 07-10 Mayıs 2014.

Yönettiği Tezler

1- Ayşe Topsakal, “İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ndeki Arap Edebiyatına dair Arapça Yazmalar”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2007.

2- Yeşim Kurt, “İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ndeki Sarf ve Nahve Dair Arapça Yazmalar (ع-ي)”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2011.

Resimler

Önde sağdan 2. Sırada Tahsin Yazıcı, 3. Sırada Nihad M. Çetin ve solda en üstte Abit Yaşar Koçak, Orman Fakültesi'nde öğrencilerle yılsonu pikniğinde (1971)

Abit Yaşar Koçak, Hüseyin Yazıcı ile Büyükkada bölüm pikniğinde çiğ köfte yoğururken

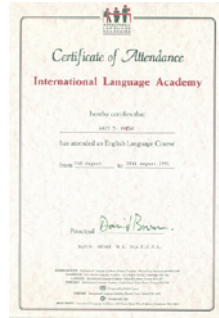
Önde sağdan sola Halil Toker, Abit Yaşar Koçak, Nazif Hoca, Ali Güzelyüz ve Mehmet Yavuz Şarkiyat Araştırma Merkezinde (1995)

Oturan Naci Tokmak, ayakta diğerler sağdan sola sırasıyla Halil Toker, Mehmet Kanar, öğrenci, Abit Yaşar Koçak ve Ali Güzelyüz, Naci Tokmak hocamızın odasında (Haziran 1996)

Tevfik Rüştü Topuzoğlu, Zülfiyar Tüccar ve Abit Yaşar Koçak Riva'da öğrencilerle geleneksel yılsonu pikniğinde

İngiltere'de dil kursu sertifikası

SUMMARY**PROF. DR. ABİT YAŞAR KOÇAK
HIS BIOGRAPHY AND WORKS****İbrahim ŞABAN***

Prof. Dr. Abit Yasar KOÇAK was born on 18 March 1948 in Akcakale, the town of Sanliurfa. In 1968 he enrolled in the department of Arab-Persian Philology in Istanbul University. After graduating from Istanbul University he was appointed as a manuscripts expert of Istanbul University Central Library. In 1978 he went to Saudi Arabia and worked about 15 years at Scientific Research Institute of Mecca Umm al-Qura University. On 30 July 1993, he resigned from his position at Mecca Umm al-Qura University and returned to Turkey. After returning to Turkey on 27 April 1994, he began to work at Istanbul University as a lecturer of Arabic language and literature. Abit Yasar KOÇAK who continued his scientific researchs while he was in Saudi Arabia and Turkey, received the title of Doctor on 31 July 1986, the title of associate professor on 5 November 1998 and the title of Professor on 16 November 2005. Abit Yasar KOÇAK, in addition to his teaching activities at Istanbul University, he worked as a manager of The Centre of Oriental Studies (From 2007 until 2012) and had responsibility of the international peer-reviewed journal “Şarkiyat Mecmuası=Istanbul Journal of Oriental Studies” (from 2007 until 18 March 2015). Abit Yasar KOÇAK who has 4 children and 4 grandchildren, during his academic life wrote many books and articles and supervised master theses.

* Assoc. Prof. Dr., Teaching staff at Istanbul University Faculty of Letters Department of Eastern Languages and Literature Chair of Arabic Language and Literature (ibrahimsaban@hotmail.com).